

Droogte en Drinkwater

De langdurige droogte in 2018 heeft laten zien dat de drinkwatervoorziening als vitale functie goed op orde is – overall in Nederland is drinkwater uit de kraan blijven stromen, zij het op een paar plekken af en toe met een wat lagere druk. Vewin vindt het nuttig dat de minister een Beleidstafel Droogte heeft ingesteld die voorstellen kan doen om de gevolgen van de droogte en hitte in de toekomst te beperken. De Beleidstafel moet nog tot conclusies komen. Vooruitlopend daarop wil Vewin graag onderstaande aandachtspunten neerleggen.

De positie van de drinkwatersector in de crisisstructuur bij droogte

In het 'Landelijk draaiboek waterverdeling en droogte' staat de drinkwatersector niet als deelnemer aan de crisisgremia bij droogte. Op verzoek van IenW heeft Vewin afgelopen zomer deelgenomen aan het Managementteam Watertekorten (MTW). Veel drinkwaterbedrijven namen deel aan of hadden aansluiting bij de Regionale Droogte Overleggen (RDO's); deelname aan het MTW en de RDO's heeft een goede informatie-uitwisseling en afstemming bevorderd. De drinkwatersector maakte geen deel uit van de Landelijke Coördinatiecommissie Waterverdeling (LCW), het adviesorgaan van het MTW. Vewin pleit ervoor de rol van de drinkwatersector te verankeren, in zowel de RDO's, de LCW als het MTW.

Formaliseer de rol van de drinkwatersector in de nationale en regionale crisisstructuur bij droogte (MTW, LCW, RDO's)

Toekomstige beschikbaarheid van voldoende zoetwater van goede kwaliteit

Het vraagstuk van de zoetwaterbeschikbaarheid verdient meer aandacht, de droogte heeft dat onderstreept. Onderdeel daarvan is voldoende zoetwater van goede kwaliteit voor de bronnen voor drinkwater. De openbare drinkwatervoorziening is een dwingende reden van groot openbaar belang met een zorgplicht voor de overheid. Zorgdragen voor de beschikbaarheid van oppervlakte- en grondwater voor de drinkwatervoorziening in de toekomst, rekening houdend met lange perioden van droogte en hitte, is essentieel. Specifiek gaat het hier om de volgende onderwerpen:

- **Verzilting**

Verzilting van oppervlaktewater, waar drinkwaterbedrijven van afhankelijk zijn voor de productie van drinkwater, moet worden voorkomen. De Tweede Kamer heeft hiertoe ook opgeroepen via de motie Geurts (Kamerstuk 31 710, nr. 40). De waterbeheerders zijn in Nederland verantwoordelijk voor de kwaliteit van het oppervlaktewater. Afgelopen zomer vond een plotselinge omvangrijke verzilting plaats van het IJsselmeer, met lokale pieken van boven de 1000 mg/l chloride (jaargemiddelde norm bij innamepunten voor de drinkwatervoorziening is 150 mg/l). Bij het innamepunt voor drinkwater in Andijk, werd gedurende maanden sterk wisselende en verhoogde chloridewaarden geconstateerd. De onvoorspelbaarheid van de situatie leidde tot meerdere innamestops bij Andijk. Om dit soort situaties in de toekomst te kunnen voorkomen of te beheersen is structurele uitbreiding en verbetering van het meet- en modelleringsnet van het gehele IJsselmeer essentieel. Vewin pleit dan ook voor verbetering van het meet- en modelleringsnet met als doel early warning, monitoring, betere voorspelbaarheid en het nemen van effectieve maatregelen om verzilting van oppervlaktewater bij innamepunten voor de drinkwaterproductie te voorkomen.

- **Internationale afstemming**

De Maas en de Rijn vormen een essentiële bron voor de drinkwatervoorziening in Nederland. Onze buurlanden, zoals Duitsland en België, buigen zich ook over waterbeschikbaarheid en voorkomen moet worden dat dat bij ons tot problemen leidt. De constante aanvoer van het water staat door verschillende ontwikkelingen bovenstrooms zowel in kwantitatieve als kwalitatieve zin onder druk. Lagere afvoeren leiden ook tot hogere concentraties verontreiniging. De droogte onderstreept het belang van een grensoverschrijdend overzicht van concrete maatregelen die van invloed zijn op de waterbeschikbaarheid in Nederland.

- **Grondwaterbeheer**

Het grootste deel van de uitstroom van water uit het systeem wordt veroorzaakt door verdamping en afvoer. Het watersysteem is nu ontworpen op (snelle) waterafvoer. Inzet is nodig op optimalisering van de inrichting van het watersysteem, gericht op toenemende periodes van droogte. Onder andere met dit doel is versterking van de governance van het grondwater nodig, met integrale gebiedsgerichte visievorming van alle betrokken overheden onder regie van provincies. Afgelopen zomer bevestigt het advies van de Adviescommissie Water van december 2017 op dit punt. Daarnaast staat in de Structuurvisie Ondergrond (STRONG) dat in het hoge groeiscenario de drinkwatervraag tot 2040/2050 nog met circa 30% zou kunnen toenemen. Daartoe zijn aanvullende strategische (grondwater)voorraden nodig. Waarborg de bescherming van aangewezen grondwaterreserves voor de toekomstige drinkwatervoorziening (ASV's) door uitsluiting van mijnbouwwetvergunningen in die gebieden.

Instrumenten ter voorkomen van de gevolgen van droogte

Wanneer daadwerkelijke tekorten dreigen op te treden, helpen de volgende instrumenten om de gevolgen voor de drinkwatervoorziening te beheersen en voorkomen:

- **Verdringingsreeks**

Op grond van de Waterwet worden besluiten over de waterverdeling bij een (dreigend) watertekort genomen op basis van de verdringingsreeks. Door de verdringingsreeks is op voorhand duidelijkheid welke functies voorgaan als onvoldoende water beschikbaar is. De drinkwatervoorziening is de eerste functie binnen categorie 2. Tijdens de droogteperiode heeft de verdringingsreeks zijn waarde bewezen. Vewin vindt het belangrijk dat de verdringingsreeks gehandhaafd blijft met minimaal behoud van de positie van de drinkwatervoorziening.

- **Debietafhankelijke lozingsvergunningen**

Maak (industriële) lozingsvergunningen debietafhankelijk, om waterkwaliteitsproblemen bij winningen voor drinkwaterproductie in periode van droogte en lage rivierafvoeren te voorkomen.

- **Klimaatbestendige en flexibele vergunningen**

Bestaande winvergunningen voor grondwateronttrekkingen sluiten niet altijd aan op dynamiek in drinkwatervraag en -aanbod die ontstaat door veranderingen in klimaat en samenleving. Wanneer vergunningen meer klimaatbestendig worden gemaakt, zullen minder overschrijdingen van de vergunning plaatsvinden. Het is nuttig om de mogelijkheden te verkennen om vergunningen voor grondwateronttrekkingen klimaatbestendiger en flexibeler te maken.